

T A D E U S Z M Y S L O W S K I NOTATION ON THE GENESIS OF THE CROSS / SIGN / IMAGERY / IDEAS

SINCE 1975 I HAVE ACCUMULATED MATERIAL FROM MY DAILY READING AS WELL AS MY WORLD TRAVELS -- CROSS-RELATED PHOTOGRAPHIC IMAGES, CLIPPINGS AND QUOTES -- WITH THE IDEA OF SHOWING PECULIAR CROSS-CONNECTIONS THAT ORDINARILY APPEAR SEPARATE AND INDEPENDENT. I LEAVE MY FINDINGS OPEN TO ANY POSSIBLE INTERPRETATION THAT PERMITS YOU TO SEE MANY POINTS OF VIEW, WHICH IS, I BELIEVE, THE BEST DEFINITION OF OBJECTIVITY WITHOUT ANY JUDGMENT. I DOCUMENT MY EXPERIENCE WITH THE ICONIC FORM OF THE CROSS AND ITS CONNOTATIONS WITHIN MY SPECIFIC LOCALE AND CULTURAL MOMENT. DAY TO DAY I FIND AND LOSE THESE SCRAPS, SO I DECIDED TO PRESERVE THIS EPHEMERA BY PUTTING TOGETHER A WORKING INDEX AND I CAN ONLY HOPE THAT THOSE WHO EXAMINE THESE CROSS ACCUMULATIONS WILL DERIVE AS MUCH FASCINATION AND CONTROVERSY FROM THEM AS I HAVE HAD ASSEMBLING THEM.

I REGRET THAT MY CITATIONS ARE FRAGMENTED AND NOT COMPLETE. FOR ANY UNKNOWN SOURCES OF QUOTES, I RESPECTFULLY CREDIT THE AUTHORS IN SPIRIT.

FORM OF THE CROSS HAS NO BEGINNING OR END

All over the world from prehistory to the present, contemporary time, there have been images believed to have a special power of expression. The CROSS is such an image.

✚ The first art work that stone-age man smudged on prehistoric cave walls to convey and reflect his world, unknown to us.

THE CROSS IS BY FAR THE EARLIEST OF ALL SIGNS, AND IS FOUND EVERYWHERE, QUITE APART

Most general significance of the cross is that of conjunction of opposites: the positive (or vertical) with the negative (or horizontal), the superior with the inferior, life with death. ✚

Two crossing lines create a cross. Because of this creation, we are able to describe the phenomenon of space: left-right, up-down, sky-earth, sun-moon. These crossing lines were selected as the primary religious symbol throughout the world. The form of the cross pinpoints the center and shows the four directions of the world. It constantly presents some kind of order, for example, the inside of the matter or the center of power and life. It does not matter if it is connected to the dimension of space, concerning time, concrete or abstract! ✚

Archetypal symbols appear and reappear throughout history, always expressing a facet of the greater whole. People experience these images according to their culture and their unique personalities. These universal images can be apprehended and understood on many different levels - mythological, psychological, philosophical, spiritual - but the symbol stands by itself, as a whole. Symbols express universal concepts that go beyond simple verbal explanations. The symbols have changed often during the course of

civilization. Their function as part of a graphic-communication system, their readability and their aesthetic form are creative problems. The optical problem of readability involves the interdependence of the individual symbols. It is in and through symbols that man, consciously or unconsciously, lives, works and has his being? I work with symbols that link our consciousness with the past. The symbols create a kind of simultaneous continuity and we recollect our origins.³ Art that stays alive through generations is necessarily art that inspires different people for different reasons, supporting a series of various, even contradictory interpretations. It is easy to see this process at work through the centuries in say, the shifting responses to Shakespeare. ✚

A universal symbol from the most remote times; it is the cosmic symbol par excellence. It is a world center and therefore a point of communication between heaven and earth and a cosmic axis, thus sharing the symbolism of the cosmic tree, mountain, pillar, ladder, etc. The cross represents the Tree of Life and the Tree of Nourishment. It is also a symbol of universal, archetypal man, capable of infinite and harmonious expansion on both the horizontal and vertical planes. The vertical line is the celestial, spiritual and intellectual, positive, active and male, while the horizontal is the earthly, rational, passive, and negative and female, the whole cross forming the primordial androgynic. It is dualism in nature and the union of opposites and represents spiritual union and the integration of man's soul in the horizontal-vertical aspects necessary to a full life; it is the Supreme Identity. The cross is the figure of man at full stretch; also the descent of spirit into matter. Capable of infinite expansion in every direction, it denotes eternal life. It is also formed by the four rivers of Paradise flowing from the root of the Tree of Life. It comprises the cardinal

axes; the quaternary under its dynamic aspects; the quincunx, the four elements of the world united at the fifth point, the Center. Cosmologically, the upwards and downwards are the Zenith and the Nadir, the North-South axis is the solstitial axis and the East-West is the equinoctial axis.

SYMBOLISM OF THE CROSS ✚

That the cross has been of great symbolic significance to mankind for many ages is beyond dispute. We see it everywhere about us today, never thinking to inquire into the origins and significance of this familiar symbol, and it is quite possible that the everyday person of 10,000 years ago may also have seen it in all phases of his life and accepted it just as unquestioningly as we do.

We would like to call the cross the "sign of signs." The crossing point of the two lines has something that is abstract and invisible but so precise that mathematicians, architects, geographers and geologists make constant use of it to indicate the exact position of a point.

EARLY CITY CROSS

Surely cities are almost as old as the social instinct in man. They grew out of villages and not as haphazardly as we might think. Many ancient cities were built from definite plans. The earliest handwriting we can read is hieroglyphic, and this was the ancient Egyptians' symbol for city:

The cross represented the convergence of roads which brought together men and merchandise and ideas. The circle indicated a moat or a wall, as protection against invaders, and it also symbolized unity and a sense of community. ✚

One can see how the ancient Egyptians' symbol for a city actually became a pattern for the design of future towns and cities. It was probably an unconscious adaptation, and it is interesting to see how the same impulses and ideas work in men worlds apart.

The fundamental feature of Babylon, Nineveh and the ancient cities of Greece and China was the geographical grid with a public square at its center. To make a grid one starts with the hieroglyphic cross, two main streets intersecting, and then adds parallel streets until the grid is made. ✚

Curiously enough, mathematics has chosen this sign to mean "plus." One wonders why a vertical stroke could not be used to indicate plus, as a horizontal stroke means "minus." The reason is probably that the vertical stroke gives the primitive figure 1 (a notch or scratch) and is therefore no longer available for a more complex expression such as "add."⁵

+ Positive charge - negative charge [the + and - signs refer to electromagnetic forces, which repel and attract]

Most primitive vocabulary:

✚	—
MALE	FEMALE
+	—
YES	NO
+	—
PLUS	MINUS

The earth is divided between plus and minus, negative and positive

¹Wilhelma Ziehra, "Cross, Symbol and Reality"

²T. Myslowski, IF NOT OTHERWISE CREDITED, NOTATION IS BY T. MYSLOWSKI OR FROM T. MYSLOWSKI'S PRIVATE ARCHIVE.

³A. Kiefer

⁴From Jung's Dream Analysis, Lecture V, November 6, 1929

⁵Adrian Frutiger, *Sign and Symbol Their Design and Meaning*, New York, p.50

TADEUSZ MYŚŁOWSKI NOTACJA NA TEMAT GENEZY KRZYŻA / ZNAKOSYMBOL / IDEE

OD ROKU 1975 GROMADZĘ MATERIAŁY, POCHODZĄCE Z CODZIENNEJ LEKTURY I Z MOICH PODRÓŻY PO ŚWIECIE - FOTOGRAFIE PRZEDSTAWIAJĄCE COŚ, CO MA JAKIŚ ZWIĄZEK Z KRZYŻEM, WYCINKI I CYTATY - Z ZAMYSŁEM PRZEDSTAWIENIA SZCZEGÓLNYCH ZWIĄZKÓW, KTÓRE POZORNIE WYDAJĄ SIĘ NIE ISTNIEĆ. MOJE ODKRYCIA POZOSTAWIAM OTWARTE NA WSZELKIE MOŻLIWE INTERPRETACJE, KTÓRE POZWALAJĄ NA ZOBACZENIE WIELU PUNKTÓW WIDZENIA, CO JEST, JAK SĄDZĘ, NAJBLIŻSZA DEFINICJA OBIEKTYWIZMU, POZBAWIONEGO JAKIEGOKOLWIEK MOJEGO OSĄDU. DOKUMENTUJĘ MOJE DOŚWIADCZENIE O IKONICZNEJ FORMIE KRZYŻA I JEJ KONOTACJI W SPECYFICZNYM GEOGRAFICZNYM MIEJSCU I MOMENCIE CZASOWO KULTUROWYM. CODZIENNIE ZNAJDOWAŁEM, A POTEM DOŚWIECIŁEM TE SKRAWKI PAPIERU, WIĘC PODAJĘ MOME DZIECZYJĘ, BY ZACHOWAĆ WIEC EFEMERYDY I ZACZAŁEM KOMPILOWAĆ INDEKS I MAM JEDYNIENIE NADZIEJĘ, ŻE CI, KTÓRZY PRZEJRZA UWAŻNIE TEN LEKSYKON KRZYŻY, ULEGNĄ TAK SA MO FASCYNACJI I DOŚWIADCZĄ TYLU KONTRÓWERSJI, JAK JA PODCZAS GROMADZENIA ICH.

ŻAŁUJĘ, ŻE MOJE CYTATY SĄ NIEKOMPLETNE I FRAGMENTARYCZNE. W PRZYPADKU NIEZNANYCH ŹRÓDEŁ Z CAŁYM SZACUNKIEM W SPIRYTUALNYM DUCHU KREDYTUJĘ ICH AUTORÓW.

FORMA KRZYŻA NIE MA ANI POCZĄTKU ANI KONCA

Na całym świecie, od czasów prehistorycznych do chwili obecnej, wierzono że pewne wizualne wyobrażenia mają szczególną siłę wyrazu. Krzyż jest tego rodzaju wyobrażeniem.

✚ Pierwszy artystyczny rysunek krzyża, który człowiek z epoki kamiennej wyrzucił na ścianie jaskini, jest odbiciem jego świata, który dla nas pozostaje nadal tajemniczą.

KRZYŻ JEST BEZ WĄTPIENIA NAJSTARSZYM ZE WSZYSTKICH ZNAKÓW I MOŻNA NAPOTKAĆ GO WSZĘDZIE, CAŁKOWICIE POZA ZWIĄZKAMI Z KONCEPCJĄ CHRZESCIAŃSTWA.

Najbardziej ogólne znaczenie krzyża to połączenie przeciwieństw: pozytywnego (albo pionowego) z negatywnym (albo poziomym), nadrzędnego z podległym, życia ze śmiercią.

✚ Dwie przecinające się linie tworzą krzyż, dzięki czemu można określić przestrzeń: lewa - prawa, góra - dół, niebo - ziemia, słońce - księżyc. To właśnie ten kształt wybrany został, że forma krzyża stała się znakiem religijnym na całym świecie. Określa on środek i wskazuje na cztery strony świata. Zawsze wyznacza jakiś porządek, np. środek lub centrum siły i życia, bez względu na to, czy związany jest z wymiarem przestrzennym, czasowym, konkretnym czy abstrakcyjnym.¹

✚ Symbole archetypy pojawiają się i znikają na przestrzeni dziejów, wyrażając zawsze pewien aspekt większej całości. Ludzie odbierają te wyobrażenia w różny sposób, zależnie od kultury i indywidualnych, niepowtarzalnych osobowości. Owe uniwersalne wyobrażenia mogą być pojmowane i rozumiane na

wielu różnych poziomach - mitologicznym, psychologicznym, filozoficznym, duchowym - ale symbol istnieje sam w sobie, jako całość. Symbole wyrażają uniwersalne pojęcia, które egzystują poza prostym narracjom słownym. Symbole zmieniały się często na przestrzeni dziejów cywilizacji. Ich funkcja, jako elementu systemu graficzno-informacyjnego, umiejętność odczytania i forma estetyczna to problemy twórcze. Problem optyczny możliwości odczytania symbolu zawiera w sobie wzajemną zależność symboli indywidualnych. To za sprawą symboli człowiek, świadomie lub nieświadomie, żyje, pracuje i obdarzony jest swoim jestestwem.² Symbole, którymi się zajmuję, łączą naszą świadomość z przeszłością. Symbole te tworzą rodzaj jednoczesnej ciągłości. Przypominamy sobie nasze pochodzenie.³ Sztuka, która pozostaje żywa, mimo zmieniających się pokoleń, to niewątpliwie sztuka, inspirowana różnymi ludźmi z różnych powodów, wspierając szereg rozmaitych, nawet sprzecznych ze sobą interpretacji. Łatwo jest zaobserwować działanie tego procesu na przestrzeni wieków na przykładzie, powiedzmy, zmieniającego się odbioru dzieł Szekspira.

✚ Od najdawniejszych czasów jest to symbol uniwersalny; symbol kosmiczny par excellence. To centrum świata i dlatego jest to punkt, w którym komunikuje się niebo z ziemią i osiami kosmicznymi. Ma zatem wspólną symbolikę z drzewem kosmicznym, górą, kolumną, drabiną itd. Krzyż reprezentuje Drzewo Życia i Drzewo Pożywienia. Jest również symbolem uniwersalnego, archetypicznego człowieka, zdolnego do nieograniczonej i harmonijnej ekspansji zarówno na płaszczyznach poziomych jak i pionowych. Linia pionowa reprezentuje to co niebiańskie, duchowe, intelektualne, pozytywne, aktywne i męskie, podczas

gdy linia pozioma wyraża to co ziemskie, racjonalne, pasywne, negatywne i żeńskie. Cały krzyż tworzy pierwotny androgen. Jest to dualizm występujący w naturze i jednocześnie się przeciwieństw. Reprezentuje duchowe zjednoczenie i integrację ludzkiej duszy w aspektach horyzontalno-wertykalnych, koniecznych do osiągnięcia pełni życia. Jest to Najwyższa Tożsamość. Krzyż to postać człowieka z rozkrzyżowanymi rękami; jest to również wnikiwie ducha w materię. Zdolny do nieograniczonej ekspansji we wszystkich kierunkach oznacza wieczne życie. Tworzą go również cztery rzeki Raju, biorące swój początek u korzeni Drzewa Życia. Krzyż zawiera cztery główne osie świata, w ich aspekcie dynamicznym; quincunx - cztery żywioły świata zjednoczone w piątym punkcie, w Centrum. Z punktu widzenia kosmologii na górze i na dole znajdują się Zenit i Nadir, oś północno-południowa to oś przesilenia słonecznego, zaś oś prowadząca ze wschodu na zachód to oś zrównania dnia z nocą.⁴

✚ To, że krzyż jest od szereg stuleci przedmiotem o wielkim znaczeniu symbolicznym dla ludzkości, nie podlega żadnej dyskusji. Widzimy to wszędzie wokół nas, nie zastanawiając się nigdy nad tym, aby wnikać w źródła i znaczenie tego tak znajomego symbolu. To całkiem prawdopodobne, że przeciętny człowiek, żyjący przed dziesięcioma tysiącami lat, mógł wywodzić krzyż na różnych etapach swojego życia i akceptował go tak samo jak my, bez zadawania pytań.

✚ Chcielibyśmy nazwać krzyż 'znakiem znaków'. Punkt przecięcia się dwu linii ma w sobie coś, co jest

abstrakcyjne i niewidzialne, ale jednocześnie tak precyzyjne, że matematycy, architekci, geografowie i geolodzy wciąż się nim posługują, aby zaznaczyć dokładne odczucia punktu.

DAWNY KRZYŻ MIEJSKI

Bez wątpienia miasta istniały od tak dawna jak dawno istnieje społeczny instykt człowieka. Wioski rozrosły się w miasta i to nie tak przypadkowo, jak to skłoni jesteśmy przyznać. Wiele starożytnych miast zostało wzniesionych w oparciu o dokładne plany. Najstarszy fragment pisma ręcznego, jaki jesteśmy w stanie odczytać, to pismo hieroglificzne i jest to egipski symbol oznaczający miasto:

Krzyż ten przedstawia punkt, w którym zbiegają się drogi, które przywiodły tu razem ludzi i idee. Okrag oznacza fosę albo mury, chraczące miasto przed najeźdźcami, a również symbolizuje jedność i poczucie wspólnoty.

Można zaobserwować jak staroegipski symbol miasta stał się właściwie wzorem do projektowania przyszłych miast i miasteczek. Była to prawdopodobnie nieświadoma adaptacja. Ciekawa jest przesłedzenie jak te same impulsy i idee działy w różnych stronach świata, oddzielonych od siebie całymi wiekami.

Najistotniejszą cechą miast Babilonii i starożytnych miast Grecji i Chin była siatka geograficzna, której punktem centralnym stanowił plac publiczny. Aby nakreślić siatkę trzeba zacząć od hieroglificznego krzyża, powstałego z przecięcia dwóch głównych ulic, a

¹Wilhelma Ziehra, "Krzyż. Symbol i rzeczywistość."

²T. Myśłowski, JEŻELI CYTATY NIE SĄ KREDYTOWANE, MATERIAŁY POCHODZĄ Z PRYWATNEGO ARCHIWUM T. MYŚŁOWSKIEGO ALBO SĄ JEGO AUTORSTWA.

³A. Kiefer

⁴Z Analizy snów Junga, Wykład V, 6 listopada 1929.

SHIPIBO CONIBO **CROSS**

According to American Indians, the cross motif, *Shipibo Conibo*, derives from the human figure with extended arms.

The Hopi Indians refer to cross patterns as symbols of Mother Earth, or of emergence and rebirth.

+

As an essential modular unit
Represented the basic abstract form with which to express the essential structure of the cosmic landscape
Times Square: "Crossroads of the World," symbolic square, entry for many of the city's newest arrivals
Layering of floating planes within an infinite time-space continuum create anonymous forms of cross which express a fusion or identification between enclosed volumes and open space

With the horizontal line we see the earth, in which life flows evenly and everything moves on the same plane.
The vertical line represents life, power and growth.

Cross: Tree of Life, axis of the world, ladder, struggle, martyrdom, orientation in space

S
SEX
X

X-RATED
Pornographic material unsuitable for children under age 18

Ancient pre-Christian symbol interpreted by some as uniting the male phallus (vertical bar) with the female vagina (horizontal bar)⁶

+

All art is erotic. The first ornament that was ever created, the cross, is of erotic origin. The horizontal stroke is a reclining woman; a vertical stroke the man penetrating her. The man who created this experienced the same urge as Beethoven, he was in the same heaven in which Beethoven created his Ninth Symphony, but the man of this century who feels the urge to cover the walls with

erotic symbols is a criminal or a degenerate. I have found the following law and presented it to mankind: the evolution of civilization is tantamount to the removal of ornament from objects of use. I thought this would give joy to the world but it did not thank me. What oppressed people was the realization that they were unable to produce a new ornament. They walked sadly among the showcases of their museums and were ashamed of their own impotence. Every age has its own style and our own should be denied one?⁷

TADEUSZ MYSLOWSKI **CROSS** 1975
Upright human figure silhouetted against the line of the horizon, abstractly connecting the sky and the earth.

+

"You should hang one of these crosses around your neck for thinking that this is art. The same idea done a hundred times isn't exactly considered creative. The work is rather repetitive and boring. Go become a priest or a monk."⁸

+

In the universe, there exists a countless number of crosses. If we can let them speak for themselves and become capable of hearing their words, something we cannot even conceive of now would happen. The form would show a new dimension, inspiring new ways of thinking.

+

I see in the form of the cross the unbroken line of thought and knowledge which passes from century to century, from age to age, from country to country, from one race to the other; a line deeply hidden between layers of religions and philosophies which are in fact only distortions and perversions. Since 1976, I have spent some time obsessively collecting material, studying the concepts which relate to the structure of the cross, exploring and discovering the balance of spirit and matter. By studying images from many fields - topography, religion, physics, biology, chemistry, metallurgy, cosmology, mathematics, psychology, sociology, geometry and art - I am trying to experience and discover a new open and natural form of the cross,

which transcends all cultural associations. My studies are random, intuitive, incomplete, chaotic and exciting.

I consider the cross "pure" expression. The word "pure" is open to all kinds of definition, but I use it in the sense that it is a challenge to an artist who is distilling the essence of the things he is trying to say.

+

This shape is essentially open. The lines can be extended endlessly and the figure of the cross will retain its open character. The cross characterizes the image of the absolute opposites of the first order as an image of essentially "open" of the real "unlimited."

+

VERTICAL VS. HORIZONTAL

The vertical line is much more important than any other. In nature, it is the direction of gravity. It distinguishes upright man from the lower animals. The horizontal line represents ground.

+

The art of thinking in image symbol
We constantly use symbolic terms to represent concepts. The symbol is a mechanism for understanding. Symbols, in their function, change man when people become aware of a symbol as an image.

Iconic quality - point of departure; form rather than symbolic entity; concerned primarily with the object as a purity of shape; not historical resonance, but pure form

Primary structure, simplicity in structure allows for maximum concentration

Cross = the continuous movement between the horizontal and the vertical to infinity

Flow as patterns of energy

Passage of time recorded continuously

Cross = a way of seeing iconic form as key to the structure of the cosmos and as symbol of the archetypal world

+

Cross sign is a combination of the signs for activity and passivity. It conforms with symbolism of the cross in

general as the synthesis of the active and passive principle.

The cultural symbolic iconography of verticality versus horizontality is most apparent in the cross, where the vertical expresses transcendence and the horizontal represents materiality.⁹

The cross builds up layers of references: they have past and future, they change and influence each other and they have hidden aspects, which emerge under different conditions.

The greater number of signs in the Western world are based on the shape, or part of the shape, of the cross.

+

Cross - basic visual element / We perceive it also as an abstract shape / Simple, primordial figure, orientation in space / To make up the evidence of our existence as much as the physical reality of our being

Poem Cross¹⁰

blood
drips
lungs
heave
life slowly ebbs from wounds caused by hate
but death doesn't win

GRAVE

since
after
dying
He is
risen
alive
still

C
R
CROSS
S
S

The Legend of the Crucifix Fish

Of all the fishes in the sea
our Lord chose the lonely sailcat
to remind us of his misery.

⁶Neville Drury, *Dictionary of Mysticism and the Occult*, Harper & Row, 198

⁷E.H. Gombrich, *Art and the Sense of Order*, Cornell University Press, Ithaca, NY.

⁸A Frenchman wearing a Roman collar, from the Guest Book, Carpenter & Hochman Gallery, 420 West Broadway, New York City, May 24, 1986.

⁹R. Serra

¹⁰Robert Winstead, *The Cross*

NOTACJA NA TEMAT GENEZY KRZYŻA / ZNAKOSYMBOLE / IDEE

potem dodawać równoległe ulice, aż powstanie kompletny rysunek kratownicy miasta.

+
To bardzo interesujące, że matematycy wybrali ten znak na oznaczenie 'plusa'. Można by się zastanowić dlaczego kreska pionowa nie mogłaby być użyta do oznaczenia plusa, jako że pozioma kreska oznacza 'minus'. Przyczyna leży prawdopodobnie w tym, iż kreska pionowa jest prymitywną formą cyfry 1 (nacięcie albo zadrapanie) i dlatego też nie nadaje się do wyrażania rzeczy bardziej skomplikowanej, takiej jak 'dodawanie'.²

+
+ Ładunek dodatni
- ładunek ujemny [plus i minus odnoszą się do siły elektromagnetycznej, której działanie to odpychanie i przyciąganie]

Najbardziej prymitywne oznaczenia:

+
MĘSKI ŻEŃSKI
+ -
TAK NIE
+ -
PLUS MINUS
+ -
ŁADUNEK DODATNI ŁADUNEK UJEMNY

Ziemia podzielona jest między plusem i minusem, między tym co ujemne i tym co dodatnie.

+
Formy krzyża przedstawiają matematycznie i symbolicznie doskonale zrównoważoną i rozłożoną całość.

KRYŻ ŚHIPIBO CONIBO

Według Indian w Ameryce motyw krzyża - *Shipibo Conibo* - wywodzi się z postaci człowieka z rozłożonymi rękami.

Indianie z plemienia Hopi odnoszą się do krzyża jako symbolu Matki Ziemi albo wyłonienia się i ponownych narodzin.

Jako zasadnicza jednostka modułu.Reprezentuje podstawową formę abstrakcyjną, wyrażającą zasadniczą strukturę kosmicznego krajobrazu.

Plac Times Square: „Skrzyżowanie dróg świata”, symboliczny plac, brama wejściowa dla wielu ludzi przybywających do Nowego Jorku.

Nawarstwianie się płaszczyzn unoszących się w nieograniczonym kontinuum czasoprzestrzeni tworzy anonimowe formy krzyża, wyrażające fuzję lub identyfikację, przebiegającą między ograniczonymi częściami przestrzeni a przestrzenią otwartą.

+
Linia pozioma określamy ziemię, na której życie płynie równomiernie i wszystko porusza się na tej samej płaszczyźnie.

Linia pionowa reprezentuje życie, siłę i wzrost.

Krzyż: Drzewo Życia, oś świata, drabina, walka, meczestwo, orientacja w przestrzeni.

X X-RATED
Materiał pornograficzny
dozwolony od lat 18

Starożytny symbol z czasów przedchrześcijańskich bywa interpretowany przez niektórych jako połączenie męskiego fallusa (pas pionowy) z żeńską vaginą (pas poziomy).⁶

+
Prawie każda sztuka ma pierwiastek erotyczny. Pierwszy ornament, jaki w ogóle powstał, krzyż, ma pochodzenie erotyczne. Linia pozioma to leżąca kobieta; linia pionowa to mężczyzna wnikający w nią. Człowiek, który to stworzył, odczuwał taką samą potrzebę tworzenia, jaką odczuwał Beethoven, był w tym samym siódmym niebie, w którym był Beethoven, komponując Dziewiątą Symfonię. Ale człowiek żyjący w naszej epoce, który odczuwa potrzebę, aby pokrywać mury symbolami erotycznymi to kryminalista albo degenerat.

Odkryłem następującą prawidłowość i przedstawiłem ją ludzkości: Ewolucja cywilizacji jest równoznaczna z usunięciem ornamentu z przedmiotów użytkowych. Myślałem, że odkrycie to przyniesie radość światu, ale nie spotkałem się wcale z wdzięcznością. To, co przeraża ludzi to świadomość, że nie są w stanie stworzyć nowego ornamentu. Przechadzali się smętnie wśród gablot muzealnych i wstydzieli się własnej impotencji. Każda epoka odznacza się swoim własnym stylem. Czy naszej epoce należałoby go odmówić?⁷

+
MYSŁOWSKIEGO
WYIMAGINOWANY KRZYŻ, 1975
Postać człowieka wkraczająca w linię horyzontu abstrakcyjnie unifikująca niebo z ziemią.

+
„Powinieneś sobie powiesić jeden z tych krzyży na szyi za to, że sądzisz, iż jest to sztuka. Ten sam pomysł, zrealizowany już setki razy, niekoniecznie uznawany jest za akt twórczy. To dosyć wtrąta i nudna praca. Powinieneś zostać księdzem albo mnichem.”⁸

+
We wszechświecie istnieje niezliczona ilość krzyży. Gdybyśmy mogli pozwolić im przemówić i gdybyśmy byli w stanie usłyszeć ich mowę, zdarzyłoby się coś, czego nie możemy sobie nawet wyobrazić. Ta forma pokazywałaby nowy wymiar, inspirowała nowe sposoby myślenia.

+
W formie krzyża widzę nieprzerwany ciąg linearny myśli i wiedzy, przekazywanych z pokolenia na pokolenie, z jednej epoki w drugą, z kraju do kraju, od jednej rasy do drugiej; linię głęboko ukrytą między warstwami religii i filozofii, które są jedynie źródłem zniekształceń i perwersji. Od roku 1976 spędzam trochę czasu na obsesyjnym gromadzeniu materiałów, studiowaniu pojęć, które wiązały się ze strukturą krzyża, eksploracji i odkrywaniu równowagi istniejącej między duchem i materią. Studiując konotacje przypinane różnym dziedzinom - topografii, religii, fizyce, biologii, chemii, metalurgii, kosmologii, matematyce, psychologii, socjologii, geometrii i sztuce

- staram się doświadczyć i odkryć nową, otwartą i naturalną formę krzyża, która wykracza poza wszelkie asocjacje kulturowe. Moje studia są przypadkowe, intuicyjne, niekompletne, chaotyczne i ekscytujące.

Uważam, że krzyż to 'czysta' ekspresja. Słowo 'czysta' jest otwarte na różne rodzaje definicji, ale ja używam go w znaczeniu wyzwania, stawianego artyście, który wydobycia istotę rzeczy, które próbuje wyrazić i zdefiniować.

+
Kształt ten jest zasadniczo otwarty. Linie można przedłużać w nieskończoność, a figura zachowa swój otwarty charakter. Krzyż charakteryzuje wyobrażenie absolutnych przeciwieństw pierwszego rzędu jako wyobrażenie tego co przeciwnie 'otwarte', a które jest naprawdę 'nieograniczone'.

PIONOWE KONTRA POZIOME

Linia pionowa jest o wiele ważniejsza od kierunku innych linii. W naturze jest to kierunek grawitacji. Charakterystyczna pozycja pionowa dla człowieka w odróżnieniu do pozycji poziomej charakterystycznej dla gatunku niższego zwierząt, Linia pozioma reprezentuje ziemię.

+
Sztuka myślenia i obrazosymbolami. Posługujemy się bezustannie symbolicznymi terminami, które służą nam do przedstawiania pojęć. Symbol jest mechanizmem rozumienia. Symbole zmieniają człowieka, kiedy ludzie zyskują świadomość symbolu jako wyobrażenia.

+
Charakter ikoniczny - punkt wyjścia; raczej forma obrazowania niż symboliczne istnienie; głównie skupiona na przedmiocie jako czystości kształtu; nie rezonans historyczny, ale czysta forma.

Struktura pierwotna, prostota struktury umożliwia maksymalną koncentrację.

Krzyż = ciągły ruch pomiędzy pionem i poziomem do nieskończoności

Przepływ jako struktura powtarzalności energii

Uptych czasu bezustannie rejestrowany

²Adrian Frutiger, sign and Symbol Their Design and Meaning, New York, p.60

³Neville, Dictionary of Mysticism and the Occult, Harper and Row, 198.

⁴E.H.Gombrich, II. Ornament as Art, The Sense of Order, Cornell University Press, Ithaca, NY.

⁶A Frenchman wearing a Roman collar (Francuz noszący rzymski kołnierzyk), Carpenter & Hochman Gallery, 420 West Broadway, New York City, 24 maja 1968

SELECTIONS ON THE CROSS / SIGN / IMAGERY / IDEAS

His body on the cross is outlined,
the hilt of the sword
which was plunged into his side
is clearly defined.
Look at the back of the fishes bone
where the Roman shield is shown.
When you shake the cross
you will hear the dice being tossed
for our Lord's blood stained dress,
those who can hear them
-- will be blessed!¹¹

Archaic cross	Conceptual cross
Cross out	Crossover
Criss-crossing	At ground zero
Eastern and Western cross	Electromagnetic cross
Active compass	Sound cross
Light cross	Across
Behind the cross	Do not cross
New York City Crisscross	Crossword
Cross air	Cross talk
Mercaz Cross (Scots)	Geometric Cross
Maltese cross	Celtic cross
Cross city	Crossply
Cross the ocean	Cross-land
Crosswalk	Cross-beam
Cross section	Cross-country
CROSSGENERATION	Crosstown
CROSSRATIAL	Cross topology
CROSSCURRENT	CROSSCULTURE
CROSSVISUAL	CROSSWORLDWIDE
CROSSFERTILIZATION	CROSSMYTHOLOGY
	CROSSPOLLINATION

CROSS MONDRIAN

Peter Mahr writes:¹²

The cross has often been used in modern art history as a carrier of dimensions, as in Malevich, Nitsch and Kounellis. Paul Klee defines it in his *Rope Dancer as the law of gravity and visually places the cross in the*

center of the picture's construction. And Joseph Beuys relates Division of the Cross symbolically to the pairs East-West and Rome-Byzantium, and here the hare comes before the second connection.¹³ The cross as a symbol has wide application. Rejected in the USSR, it appears in semiotically near-neutral creations as crossroads and crossword puzzles, and in many myths and religions in Anatolia, Syria and China.

The cross of Christ means his fate mixed with suffering, death and combating death, while the crusaders connected the symbol with that of the land of the cross. Church builders used it as the main plan and, in the Middle Ages, it is seen as made of the tree of knowledge, in existence for man's fall.

Through extension to the form of the square, the cross is familiar as the swastika.

As a cosmic symbol, the cross belongs to division and polarization of eternity, of space and time, the unity of opposites, soul in matter, balance of perfection. The cross signifies tree and mountain, column and ladder, the tree of life and the tree of nourishment. It means the wheel of law, phallus, poisonous herb or medicine.

The cross may signify fully prostrated man, expansion as eternal life, the four rivers of heaven, out of the roots of the tree of life, the forinstalled androgyne, four elements, zenith and nadir.

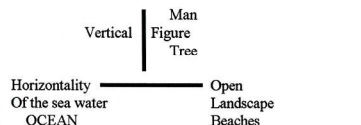
The vertical and horizontal lines are seen as opposites of spirituality and rationality, activity and passivity, positive and negative, male and female.

In China, the cross inside the square is the symbol of earth and stability, in alchemy, it is the center of the fifth essence, in India, the continuation of heaven and earth's existence. We have seen in the cross the hammer of the gods of thunder, battle axe Thora, Buddhist stupas, Chaldean heavenly gods and Aryan deities, and protection for the birth of a child.

The Maltese cross derives from the four great Assyrian gods, Ra Anu, Belus and Hea. In the mythologies of

American Indians, it is treated as one with four directions or winds, with the north wind representing the intellect of the cool head, the east as the source of life-love, the west is a soft wind from the country of the spirit and the southerly, an amalgam of fire and passion. In Platonic thought, the world was regarded as divided and again welded crosswise.¹⁴

MONDRIAN DUTCH CROSS

To Mondrian, the horizontal line was the feminine element, while the vertical was masculine. This leads to a quasi-mythic interpretation of his own work, by the artist, who in the act of artistic creation, sees himself as a bisexual being.

The national campaign for Spike Lee's film *Malcolm X* featured a monumental letter X. This character became a cultural icon during 1992, adorning t-shirts, caps, magazine covers and posters. X stands for the unknown and marks the mystery of Malcolm X -- what his legacy is, what he could have been.

The letter X presents a problem in iconology that might have perplexed even Erwin Panofsky. X can denote experimentation, danger, poison, obscenity and the drug ecstasy. It is also the signature of a person who cannot write his or her name.

AIDS CROSS

DAY WITHOUT ART

Every year on December 1: Day Without Art AIDS Awareness Day, a day of action and mourning in response to the AIDS crisis

GERMAN CROSS

Besides its Christian associations, forms of the cross have been used as potent symbols of many other beliefs. In ancient times it could mean universality, representing "the world" or "everything."

ANGLO-SAXON CROSS

In AD 884 the Pope sent a piece of the wood of the true cross to King Alfred in England, an event which inspired poets to write expanded versions of an earlier poem called *The Dream of the Rood* (rood is an old English word for cross). The earliest surviving version of the poem is carved in runes on the 8th century cross at Ruthwell in Dumfriesshire.

CRUX ANSATA

It is the Egyptian *ankh*, combining the male and female symbols, the union of the sexes; the union of heaven and earth; life; immortality; eternal life; "life to come" and "time that is to come"; hidden wisdom; the key to the mysteries of life and knowledge. It is suggested also as a Tree of Life; or the oval may have been eternity and the cross extension in length and breadth, that is from infinity to space. It may also have represented the sun rising over the horizon.

The *crux ansata*, shaped like a T with a loop on top of it, is also very old and was originally the Egyptian *ankh*, a symbol of "life" which appears frequently in Egyptian art, held in the hand of a god or applied to the nose of a dead man to give him life in the afterworld. The Egyptians wore it, usually as the pendant of a necklace, as a charm

¹¹Conrad S. Lantz, *The Legend of the Crucifix Fish*

¹²Peter Mahr, *Natural History of Geometry. On Tadeusz Myslowski's Avenue of the Americas, New York City*

¹³Christoph Wilhelm, *Handbuch der Symbole in der Bildenden Kunst*, (Ullstein), Frankfurt am Main/Berlin, 1989

¹⁴Jean C. Cooper, op. cit.; Gerard de Champeauz/ Dom Sebastian Sterckx, *Introduction au Monde des Symboles, La Pierre Qui-Vire*, (Les Presses Monastiques), Yonne, 1966

NOTACJA NA TEMAT GENEZY KRZYŻA / ZNAKOSYMBOLE / IDEE

Krzyż = sposób widzenia formy ikonicznej jako klucza do struktury kosmosu i jako symbolu archetypu świata

+

Znak krzyża jest połączeniem znaków reprezentujących aktywność i pasywność. Idzie to w parze z ogólną symboliką krzyża jako syntezy zasady aktywności i pasywności.

Kulturowa symboliczna ikonografia pionu w opozycji do poziomu jest najbardziej oczywista w przypadku krzyża, gdzie poziom wyraża transcendencję, a pion reprezentuje materializm.⁹

Krzyż nabudowuje warstwy odniesień: posiadają one przeszłość i przyszłość, zmieniają się i wywierają na siebie wzajemnie wpływ, obdarzone są ukrytymi konotacjami, które w zależności od okoliczności wyłaniają się na światło dzienne.

Najwięcej znaków, występujących w świecie zachodnim opiera się na kształcie albo fragmencie kształtu krzyża.

+

Krzyż - podstawowy element wizualny / Odbieramy go również jako kształt abstrakcyjny / Prosta, pierwotna figura, orientacja w przestrzeni / Aby stworzyć dowód na nasze istnienie w takim samym stopniu jak fizyczną realność naszego bytu.

krew	
kapie	G
pluća	R
dma	GROBY
życie wolno sączy się z	B
ran zadanych przez nienawiść	Y
lecz śmierć nie zwycięża	
gdź	
po	K
śmierci	R
On	KRZYŻ
wstaje	Y
żywy	Z
wciąż	

P o e m K r z y ż¹⁰

Legenda o ukrzyżowanej rybie
 Ze wszystkich ryb w morzu
 Pan nasz wybrał samotnego miecznika
 aby przypomnieć nam
 o swoim nieszczęściu.
 Widać zarys ciała na krzyżu,
 rękojeść miecza
 który zatopiono w jego boku
 jest wyraźnie widoczny.
 Spójrz na kość ryby od tyłu
 tam gdzie widać rzymską tarczę.
 Kiedy potraźniesz krzyżem
 usłyszysz jak grają w kości
 o zakrawioną szatę Pana ci,
 który tu usłyszysz
 -- będą błogosławieni.¹¹

Archaic cross	Conceptual cross
Cross out	Crossover
Criss-crossing	At ground zero
Eastern and Western cross	Electromagnetic cross
Active compass	Sound cross
Light cross	Across
Behind the cross	Do not cross
New York City Crisscross	Crossword
Cross air	Cross talk
Cross Atlantic	Geometric Cross
Mercat Cross (Scots)	Celtic cross
Maltese cross	Crossply
Cross city	Cross-land
Cross the ocean	Cross-beam
Crosswalk	Cross-country
Cross section	Cross-town
CROSSGENERATION	Cross topology
CROSSRATIAL	CROSSCULTURE
CROSSCURRENT	CROSSWORLDWIDE
CROSSVISUAL	CROSSMYTHOLOGY
CROSSFERTILIZATION	CROSSPOLLENATION

CROSS BOUNDARIES

Peter Mahr pisze:¹²

Krzyż często jest stosowany w historii sztuki współczesnej jako nośnik wymiaru, tak jak to się dzieje w przypadku Malewicza, Nitscha i Kounellis. Paul Klee określa krzyż w 'Tancerce na linie' jako prawo ciężenia i wizualnie umieszcza go w samym środku konstrukcji obrazu. A Joseph Beuys wiąże symbolicznie Podział Krzyża z parami Wschód-Zachód, Rzym-Bizancjum.¹³

Krzyż jako symbol ma szerokie zastosowanie. Odrzucony w ZSRR, pojawia się w prawie neutralnych semiotycznie tworach, takich jak skrzyżowania czy krzyżówki i w wielu mitach i religiach Anatolii, Syrii czy Chin.

Krzyż Chrystusa oznacza jego wiarę połączoną z cierpieniem, śmiercią i zwycięstwem nad śmiercią, podczas gdy krzyżowcy łączyli ten symbol z symbolem ziemi świętej.

Budowniczo wie kościołów stosowali krzyż jako główny plan i w średniowieczu postrzegano go jest jako zbudowany z drzewa wiadomości, istniejącemu ku upadkowi człowieka.

Po transformacji w kierunku formy kwadratu krzyż staje się podobny do swastyki.

Jako symbol kosmiczny krzyż należy do podziału i polaryzacji wieczności, przestrzeni i czasu, jedności przeciwieństw, ducha w materii, równowagi doskonałości. Krzyż oznacza drzewo i górę, kolumnę i drabinę, drzewo życia i drzewo pożywnia. Oznacza on krąg prawa, fallusa, trujące ziolo i lek.

Krzyż może oznaczać człowieka, rozpostartego na ziemi, ekspansję jako wieczne życie, cztery rzeki niebios, wypływające spod korzeni drzewa życia, cztery żywioły, zenit i nadir.

Linie pionowe i poziome traktowane są jako przeciwieństwa duchowości i racjonalizmu, aktywności i pasywności, tego co pozytywne i negatywne, meskie i żeńskie.

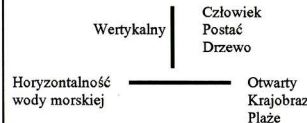
W Chinach krzyż, umieszczony wewnątrz kwadratu, jest symbolem ziemi i stabilności, w alchemii to centrum

piątej istoty, w Indiach - kontynuacja nieba i ziemskiej egzystencji. Widywalimy na krzyżu młot bogów władających grzmotami, topory wojenne, buddyjskie słupy, chaldejskich bogów niebieskich i aryjskie bóstwa i ochronę narodzin dziecka.

Krzyż maltański wywodzi się od czterech wielkich bogów asyryjskich: Ra, Anu, Belus i Hea. W mitologiach Indian jest on traktowany jako jeden z czterech kierunków albo wiatrów. Wiatr północny reprezentuje intelekt rozważnego umysłu, wiatr wschodni jest źródłem miłości życia, wiatr zachodni jest łagodnym wiatrem z krainy ducha, a wiatr południowy to połączenie ognia i namiętności. W koncepcji platońskiej świat był uważany za podzielony na pół, a potem ponownie zespolony na krzyż.¹⁴

+

HOLENDERSKI KRZYŻ MONDRIANA

Dla Mondriana linia horyzontalna była elementem kobiecym, podczas gdy linia wertykalna stanowiła element męski. Prowadzi to do quasi-mitycznej interpretacji własnych dzieł przez artystę, który w akcie twórczym postrzegał siebie jako istotę biseksualną.

X

W kampanii reklamowej filmu Spike Lee'a *Malcolm X*, która objęła całe Stany Zjednoczone, wykorzystano monumentalną literę X. Litera ta stała się *counter-culture* ikoną roku 1992, używającą *designu* na podkoszulki, czapki, okładki gazety i plakaty. X oznacza to, co

⁹R. Serra
¹⁰Robert Winstead, *The Cross*

¹¹Conrad S. Lantz, *The Legend of the Crucifix Fish*

¹²Peter Mahr, *Natural History of Geometry: On Tadeusz Myslowski's Avenue of Americas*, New York City.

¹³Christopher Wilhelm, *Handbuch der Symbole in der Bildenden Kunst*, (Ulstein), Frankfurt am Main/Berlin, 1989.

¹⁴Jean C. Cooper, op.cit., Gerhârd de Champeuz/Dom Sebastian Streck, *Introduction au Monde des Symboles*, La Pierre Qui-Vire, (Les Presses Monastiques), Yonne, 1966.

to prolong life and they buried it with the dead to ensure their resurrection. The ankh looks like a key and may be connected with the instrument which unlocks the gates of death and opens the road to immortality. It is found in some early Christian tombs and was adopted by the Coptic Christians of Egypt.

The Church of England acknowledges at least fifty different versions of the Christian cross. It has soothed and comforted countless millions of people to be able to see visual expression of the good human qualities in the shape of gentle winged angels. It reassures them, in this harsh world, that kindness and goodness are not only abstract concepts. Equally, it seems wiser to give concrete expressions to man's dark inner emotions and searing conflicts, in the form of devils and demons, than to try unsuccessfully to repress these human terrors and become psychotic or run mad. The great religious processional festivals are lacking or rare in industrialized countries, and people feel lonely, isolated, repressed and anonymous. Our rational age of science and reason is marked by a staggering increase in psychiatric ailments. The findings of modern psychology explain to us that Satan, with goat feet, tail and horns, is merely Pan, the image of wishful thinking for the delight and danger of sex. But this understanding does not cure the patient, for it is emotion and not reason which governs human beings.

THE BAROQUE CROSS

In Baroque architecture, a dominant movement flows through a building and is reinforced by each part of that building. Every detail has to find an echo in every other detail, in an unbroken current. The result is that the

decorative elements perpetually compete with one another for attention. The baroque architect had to connect the motifs by multiplying the curves and spirals if he was to preserve the movement of the whole.

EINSTEIN CROSS

"I want to know how God created this world. I am not interested in this or that phenomenon. I want to know his thoughts, the rest are details."

+ Biblical Cross (The Twelve Apostles)

C H R I S T
C H R I S T
C H R I S T
C H R I S T
C H R I S T

S T . B A R T H O L O M E W
S T . J A M E S T H E L E S S
S T . J A M E S T H E G R E A T E R
S T . T H A D D E U S
S T . P H I L I P
S T . T H O M A S
S T . A N D R E W
S T . S I M O N
S T . M A T T H E W
S T . P E T E R
J U D A S

CROSS WIDESPREAD SYMBOL

In various forms it can be found in such diverse cultures as those of ancient India, Egypt and the American Indians. It is found in the megalithic monuments of Western Europe. Older than Christianity, the cross has been used as a symbol of the world, the sun, fire and life. The Christian cross is an emblem of the triumph of life over death, of good over evil.

Although the cross is best known as the supreme emblem of the Christian faith, cross symbolism is much older than Christianity. The simplest form of the cross, the equal-armed or Greek cross (*crux quadrata*), has

been used since prehistoric times. The oldest examples are those found engraved or painted on flat pebbles, dating from 10,000 BC at Le Mas d'Azil, a cave in the French Pyrenees. Other pebbles found there have lines, circles and rudimentary human figures on them and it is possible that they were "ancestor stones", believed to contain the spirits of the dead.

In pre-Christian uses of the cross, its meaning is usually uncertain. Sometimes it seems to stand for the four directions, or the four directions plus the center, in which case it can mean "the world" or "everything". Sometimes it is a symbol of the sun, apparently as the four spokes of the wheel which is a common symbol of the sun. Both meanings reappear in early Christian symbolism, in which Christ is frequently associated with the sun and in which the cross is a symbol of his rule of all things, the arms of the cross stretching out to bring under his sway the uttermost length and breadth, the uttermost height and depth.

THE NAZI CROSS

The swastika was used for centuries throughout the ancient and modern world as a symbol for prosperity and good fortune, until it appeared in its ominous 20th century manifestation as an emblem of the Nazi regime in Germany. The origin of its name is the Sanskrit word, *swastika*, meaning well-being. Of his use of the symbol in this painting, the artist has said:

It is about the memory of the Holocaust, but it is also about the intrinsic power of this sign to create well-being. I don't like the fact that the Fascists were able to appropriate it forever taboo and unusable.¹⁵

The swastika, an equal-armed cross with a line projecting from each arm, has been found drawn on prehistoric clay figures of animals. It was revered as a symbol of the rain god in Central and South America, and the Aztec goddess of rain is depicted carrying a cross. The Aztecs and Mayans linked the cross symbol with the Tree of Life, erecting sizable crosses in temples which greatly excited the conquistadors. In North America also certain Athapascan Indians used the cross symbol in their rites praising the new moon; New Mexican Indian grave mounds have yielded shells marked with crosses and

swastikas; the Dakotas, Creeks, Blackfoot and other tribes brought crosses into rain-making magic; the Pueblos and others used crosses of many shapes as religious decoration, and some Californian tribes at times depict their great mother goddess with her arms and legs splayed on a cross or swastika.

The swastika has also been found in the Greek fortress of Mycenae and among the Etruscans in Italy, on early Christian tombs and on pagan tombs in Northern Europe. There are swastikas on sword hilts of the 3rd century AD which were recovered from peat bogs in Denmark, and a fine 7th century scabbard fished out of the Seine has a cross and a swastika side by side.

The swastika usually seems to stand for the sun or fire, and so for life and vigor, perhaps because it originally represented the whirling round of a fire-drill, an apparatus for making fire by revolving a stick at the base of an upright stick. (It has also been suggested, less plausibly, that the equal-armed cross originally represented the two sticks which primitive man rubbed together to make fire.)

The Nazi party in Germany adopted the *Hakenkreuz* or "hooked cross" as its official emblem, under the mistaken impression that it was a purely Germanic symbol.

Besides the Greek cross, the principal types of Christian cross are the T-shaped cross (*crux commisa*), the X-shaped or St. Andrew's cross (*crux decussata*) and, most important of all, the Latin cross (*crux immissa*), in which the base arm is longer than the others, and which is generally shown in representations of Christ crucified.

When a man was crucified, his hands were tied or nailed to the cross-piece, and there was often a projection from the upright beam which helped to support the body. It could take days to die on the cross and it was not only a cruel death but an ignominious one, reserved for slaves and criminals of inferior social status.

It was probably as much the fear of ridicule, of the sneer that they worshipped a common criminal, as the fear of persecution or the dislike of seeming to ape the pagan veneration of idols which made the early Christians reluctant to use the symbol of the cross openly. But they evidently regarded it as an important emblem, for they marked their burying places and tombs with disguised

¹⁵Sztuka Jest Melafora Naszego Czasy

NOTACJA NA TEMAT GENEZY KRZYŻA / ZNAKOSYMBOLE / IDEE

nieznane i jest wyrazem tajemnicy Malcolma X - spuścizny, którą pozostawił po sobie i tym, jaki mógłby być.

Litera X przedstawia problem ikonograficzny, który mógłby wprawić w zakłopotanie nawet Erwina Panofsky'ego. X może oznaczać eksperymentowanie, niebezpieczeństwo, truciznę, obsceniczność i ekstazę narkotyczną. Jest to również podpis osoby, która nie umie napisać swojego imienia i nazwiska.

AIDS KRZYŻ

DZIEŃ BEZ SZTUKI

Co roku pierwszego grudnia : Obchodzimy dzień bez sztuki, Dzień świadomości AIDS, dzień akcji i żałoby w odpowiedzi na kryzys wywołany VIRUSEM AIDS.

KRZYŻ NIEMIECKI

Poza skojarzeniami chrześcijańskimi formy krzyża używane były jako potężne symbole wielu innych wyznań. W czasach starożytnych mógł on oznaczać uniwersalizm, wyrażać 'świat' lub 'wszystko'.

KRZYŻ ANGLOSASKI

W roku 884 Papież wysłał angielskiemu królowi Alfredowi kawałek drzewa, pochodzącego z autentycznego krzyża. Wydarzenie to stało się inspiracją dla wielu poetów do napisania rozbudowanych wersji staroangielskiego poematu *The Dream of the Rood / Sen o krzyżu* (rood to staroangielska wersja słowa 'krzyż'). Najstarsza wersja poematu, która przetrwała do czasów obecnych, jest wryty pismem runicznym na krzyżu, pochodzącym z VIII wieku, znajdującym się w Ruthwell, Dumfriesshire.

CRUX ANSATA

Jest to egipski *ankh*, łączący symbole męskie i żeńskie. Jest to połączenie się płci; połączenie się nieba i ziemi; życie; nieśmiertelność; 'życie, które ma przyjść' i 'czas, który ma nastąpić'; ukryta mądrość; klucz do tajemnicy życia i wiedzy. Istnieje również sugestia, że jest to Drzewo Życia. Kształt owalny mógł reprezentować wieczność, a poszerzenie i wydłużenie krzyża, to jest

przeniesienie z nieskończoności w przestrzeń. Mógł być także przedstawieniem słońca wschodzącego ponad horyzont.

Crux ansata, w kształcie litery T, z pętlą na górze, jest również bardzo stary i był to pierwotnie egipski *ankh*, symbol życia, który często pojawia się w egipskiej sztuce, trzymamy przez boga w rękę, albo przykłady do nosa zmarłego, aby dostał życia po śmierci. Egipcjanie nosili go zwykle jako wisiorek przy naszyjniku, pełnił funkcję amuletu przedłużającego życie. Grzebany był wraz ze zmarłym jako gwarancja zmartwychwstania. *Ankh* wygląda jak klucz i można go łączyć z narzędziem, które otwiera bramy śmierci i drogę do nieśmiertelności. Można go znaleźć w niektórych grobach, pochodzących z początku epoki chrześcijańskiej. Został przyjęty przez kościół koptyjski w Egipcie.

C	K
H	R
R	KRZYŻ
Z	Y
E	Ż
Ś	
CHRZEŚCIJAŃSKI	W
I	I
J	WIARA
A	R
N	A
S	
K	
I	

Kościół anglikański uznaje przynajmniej pięćdziesiąt różnych wersji chrześcijańskiego krzyża. Dla wielu milionów ludzi stanowiło ukojenie i pocieszenie to, że mogli zobaczyć wizualne wyrażenie dobrych cech człowieka w kształtach delikatnych, skrzydlatych aniołów. W tym okrutnym świecie rozprasza to wątpliwości człowieka, że dobrze i łagodność nie są jedynie pojęciami abstrakcyjnymi. Jednocześnie wydaje się, że mądrzej jest dać konkretny wyraz ciemnym, wewnętrznym emocjom człowieka i zatwardziałym konfliktom w postaci demonów i diabłów niż próbować nieskutecznie odpychać ten ludzki strach i ulec dewiacjom psychicznym albo zwiariować. Wielkie

religijne święta połączone z procesjami są albo nieobecne, albo bardzo rzadkie w krajach uprzemysłowionych, a ludzie tam czują się osamotnieni, odizolowani, stamszoni i bezmienni. Nasza racjonalna epoka, zdominowana przez naukę i rozum, charakteryzuje się przerażającym wzrostem dolegliwości natury psychicznej. Współczesna psychologia wyjaśnia nam, że Szatan z kozimi kopytami, ogonem i rogami, jest nieomal Panem, obrazem pobożnego życzenia dotyczącego rozkoszy i niebezpieczeństwa seksu. Ale świadomość ta nie pomaga pacjentowi, bo to emocje, a nie rozum kierują człowiekiem.

KRZYŻ BAROKOWY

W architekturze barokowej główny nurt ruchu przepływa przez budynek i jest zpotegowany przez każdą inną część budynku. Każdy fragment musi znaleźć echo następnego fragmentu nieprzerwanego bezgranicznego zmultiplikowanego rytmu. Wynik jest taki, że elementy dekoracyjne bezustannie współzawodniczą ze sobą, aby przyciągnąć uwagę człowieka. Architekt barokowy musiał połączyć motywy poprzez zwielokrotnienie form owalnych i spirali, o ile miał zachować ruch totalnej całości.

KRZYŻ EINSTEINA

'Chcę się dowiedzieć, jak Bóg stworzył ten świat. Nie interesuje mnie to czy tamto zjawisko. Chcę poznać jego koncept, reszta to szczegóły.'

+ Krzyż biblijny (*Dwunastu apostołów*)

CHRYSTUS
CHRYSTUS
CHRYSTUS
CHRYSTUS
CHRYSTUS
CHRYSTUS
CHRYSTUS
ŚW. BARTOLOMEUSZ
ŚW. JAKUB MNIEJSZY
ŚW. JAKUB WIĘKSZY
ŚW. TADEUSZ
ŚW. FILIP
ŚW. TOMASZ
ŚW. ANDRZEJ
ŚW. SZYMON
ŚW. MATEUSZ
ŚW. PIOTR
J U D A S Z

KRZYŻ POWSZECHNY SYMBOL

W różnych postaciach można go natknąć w tak odległych kulturach jak kultura starożytnych Indii, Egiptu i spośród Indian. Można natknąć się na niego w monumentach z ogromnych głazów kamiennych w Europie Zachodniej. Symbol krzyża, który pojawił się przed epoką chrześcijaństwa, reprezentował świat, słońca, ognia i życia. Krzyż chrześcijański to emblemat triumfu życia nad śmiercią, dobra nad złem.

Chociaż krzyż jest najbardziej znany jako najważniejszy symbol wiary chrześcijańskiej, to symbolika krzyża jest o wiele starsza od samego chrześcijaństwa. Najprostsza forma krzyża, równoramienny albo grecki krzyż (*crux quadrata*), była używana od czasów prehistorycznych. Najstarsze przykłady krzyża, namalowane albo wyrzeźbione na kamiennych skalach, pochodzą z roku 10 000 przed naszą erą i znajdują się w Le Mas d'Azil, w jaskini we francuskich Pirenejach. Na innych kamińkach w tej jaskini były rysowane są linie, koła i uproszczone postacie ludzkie. Jest prawdopodobne, że mamy do czynienia z 'kamieniami przodków'. Wierzone, że mieszkają w nich duchy zmarłych.

W czasach przedchrześcijańskich znaczenie posługiwania się krzyżem nie jest pewne. Czasami można sądzić, że symbolizuje on cztery strony świata albo cztery strony świata wraz ze środkiem, a w tym przypadku może on oznaczać 'świat' albo 'wszystko'. Czasem jest to symbol słońca, najwyraźniej są to cztery szprychy koła, popularny symbol słońca. Obydwa znaczenia pojawiają się w symbolice wczesno chrześcijańskiej, gdzie Chrystus kojarzony jest często ze słońcem i w której krzyż jest symbolem władzy nad wszystkimi rzeczami, ramiona krzyża wyciągają się, aby rozciągnąć swoje władanie jak najdalej wzdłuż, w szerz, w górę i w dół.

KRZYŻ NAZISTOWSKI

Przez wieki całe, w świecie starożytnym i współczesnym swastyka używana była jako symbol prosperity i dobrego losu aż nadszedł wiek dwudziesty, kiedy pojawiła się w złowieszczej formie jako emblemat hitlerowskiego reżimu w Nazistowskich Niemczech. Nazwa 'swastyka' pochodzi z sanskrytu i słowo to

crosses - an X, an anchor or an axe, for example. They also made the sign of the cross frequently, as a mark of their faith and for protection against evil. The 2nd century theologian Tertullian, who had a tendency to exaggerate, said that a Christian traced the sign of the cross on his forehead in all the actions of daily life, at every forward step or movement, whenever he went in or out, when he put on his clothes, when he sat down or lit the lamps or went to bed.

K
KKK
K

BURNING CROSS KU KLUX KLAN

A 20th century secret fraternal group advocating white supremacy.

Racism persists in the '90s: By June 11, 1997, 450 churches were burned.

The symbol of the cross naturally began to be used much more openly after Christianity had become the official religion of the Roman Empire in the 4th century and crucifixion had been abolished. It was said that the Emperor Constantine the Great was converted to Christianity in AD 312, when he was marching on Rome to deal with a rival claimant to the throne. He saw a towering cross of light in the sky, with the words *In hoc vinces* (by this, conquer). He defeated his rival in battle and attributed his victory to the Christian god. The initial letters of the Latin words, IHV or later IHSV or IHS, when the phrase was expanded to *In hoc signo vinces* (by this sign conquer), frequently appear in Christian art, partly because in Greek the capitals IHS are the first three letters of the name "Jesus."

Constantine used the cross as a symbol on his coins and statues, on armor and on the walls of his palaces. He was also fond of the chi-rho monogram, an X impaled by a P, the Greek letters for the "Chr" of *Christos*. Both symbols were very popular with his Christian subjects.

FINDING THE TRUE CROSS

"Life is but the shadow thrown by the cross of Christ," wrote an anonymous medieval author, "outside the shadow is death." Once the instrument of an ignominious death, the cross became the symbol of eternal life, the emblem of a triumphant death which had brought all men the promise of immortality in heaven. Suitably enough in view of its shape, the cross became one of the great symbols of the reconciliation of opposites, the opposites of death and life, of punishment and self sacrifice, of shame and glory, of earth and heaven, of agony and joy. By c. AD 350, it was believed that the true cross, the cross on which Christ had died, had been found. St. Cyril, a bishop and lecturer in Jerusalem, said that pieces of its wood had been distributed all over the world. By the end of the century, Christian writers in Italy knew the story that Constantine's mother, the Empress Helena, had discovered the true cross at Jerusalem in 326. Directing excavations on the site of Christ's execution, she uncovered three crosses, the nails which had pierced Christ and the mocking inscription "This is the King of the Jews."

TO EACH HIS CROSS

Foreign crosses, other men's merits are not mine; spontaneous and voluntary crosses, contracted by mine own sins, are not mine; neither are devious and remote and unnecessary crosses, my crosses. Since I am bound to take-up my cross, there must be a cross that is mine to take up; that is, a cross prepared for me by God, and laid in my way, which is temptations or tribulations in my calling; and I must not go out of my way to seek a cross; for, so it is not mine, nor laid for my taking up. I am not bound to hunt after a persecution, nor to stand it and not fly, nor to affront a plague and not remove, nor to open myself to an injury and not defend. I am not bound to starve myself by inordinate fasting,

nor tear my flesh by inhuman whippings and flagellations. I am bound to take up my cross; and that is only mine which the hand of God hath laid for me, that is, in the way of my calling, temptations and tribulations incident to that¹⁶

IS THE RED CROSS PRO - NAZI?

Last year, the West German Red Cross was involved in a shocking scandal - a scandal that you certainly didn't read about, because the American mass media decided to hush the whole thing up.

Today, criticizing the Red Cross - any branch of it - is akin to praising Ho Chi Minh, and most American newspapers, magazines and TV stations wouldn't dream of spreading such heresy - and antagonizing powerful Red Cross leaders. For a case in point, let us look at what happened last year, when the West German Red Cross and several other branches did a terrible thing: they alerted hundreds of Nazi criminals that time was running out for them and justice was closing in.

The protagonist of this tragedy is Simon Wiesenthal, the 60-year-old Nazi Hunter in charge of a private organization, the Documentation Center in Vienna, where he and a few assistants use every scrap of information they can get to locate the whereabouts of wanted Nazi criminals. They pass this information on to the country seeking the Nazi and the country tries to get the Nazi extradited and prosecuted.

Since beginning his work, Wiesenthal has amassed a list of 22,500 missing Nazi criminals. How many has he brought to justice? A mere 900.

Early last year, Wiesenthal compiled a fresh list of 807 Nazi criminals, men and women wanted for crimes in France. The list contained new physical descriptions, new addresses. At the same time that Wiesenthal passed the list on to France, he sent the list to the West German Foreign Office, as is his custom. Somehow, the list came to the attention of Dr. Johannes Gawlik, head of the Foreign Office's Legal Protection Department, which looks out for the interests of Germans living abroad. He passed the list on to Dr. Kurt Wagner, head of the West

German Red Cross Research Center. Dr. Wagner is the antagonist of this tragedy. By letter, by telephone and by telegraph he sent messages to other Red Cross chapters all over the world informing them where the Nazi criminals were hiding out and urging the Red Cross officials to warn them. The Austrian Red Cross eagerly cooperated and 30 Nazi criminals in Austria were told they were on the list. It is not known whether other Red Cross chapters cooperated. With regard to South America, the West German Red Cross decided not to take any chances there, with so many Nazi criminals involved, several of the Red Cross men flew down to Argentina, Chile and other areas to deliver their warnings in person.

As a result of Dr. Wagner's energy and enthusiasm, and as a result of the cooperation of Red Cross chapters all over the world, *five-hundred and eighty* of the 807 Nazi criminals were warned. Many, no doubt, chose new places to live and new identities.

What have you got to say for yourself, Dr. Wagner?

...We are helpers not judges. We help all human beings in trouble. Nazis are human beings, too. To warn them was in the best Red Cross tradition...

A few Red Cross officials in West Germany did admit that the Red Cross had done something improper, and promised to punish those responsible. But Dr. Wagner is still at his post.

In his Bulletin of Information No. 8, Wiesenthal has eloquently written about the episode.

This unusual action to warn mass murderers has been adopted by an honorable organization like the Red Cross, which in other words represents a crime on the ideal of the Red Cross...¹⁷

SWISS RED CROSS FAILED TO BLOCK SUSPECT BLOOD FOR THE AIDS VIRUS¹⁸

GENEVA - In April 1985, in the early days of screening blood supplies for the AIDS virus, the New York Blood Center sent a telex to the Red Cross of Switzerland, advising it that a small part of its shipment of Swiss blood appeared to have tested positive for HIV.

¹⁶ John Donne, *Sermons*

¹⁷ Warren Boroson, *Avant Garde Magazine*

¹⁸ Article by Marilee Simons in the *Herald Tribune*, May 23, 1994, pp. 1 & 2

NOTACJA NA TEMAT GENEZY KRZYŻA / ZNAKOSYMBOLU / IDEE

oznacz dobrobyt. Artysta skomentował zastosowanie tego symbolu w swoim malarstwie w sposób następujący:

Jest pamięcią o holocauście, ale mówi też o tkwiącej w tym znaku mocy niesienia dobrobytu. Nie odpowiada mi się to, by faszyzmem udało się przywłaszczyć sobie na więcej czasu swastykę jako tabu i to, by nie można już było używać poswastykając się tym symbolem.¹⁵

Swastyka, krzyż o różnych ramionach, z których każde jest przedłużone linia prostopadłą, znajduje się w prehistorycznych glinianych figurkach zwierząt. Była ona czczona jako symbol boga deszczu w Ameryce Środkowej i Ameryce Południowej. Aztecka bogini deszczu przedstawiana jest jako postać niosąca krzyż. Aztekowie i Majowie łączyli symbol krzyża z Drzewem Życia, wznosząc w swoich świątyniach krzyże potężnych rozmiarów, co bardzo zafascynowało konkwistadorów. Również w Ameryce Północnej niektóre plemiona Indian posługiwały się symbolem krzyża w rytuałach oddających hołd księżycowi w nowiu. Kuchany usypywane przez Indian w Nowym Meksyku kryją w sobie tarcze z wyrysowanymi nań krzyżami i swastykami. Plemiona Dakota, Wron, Czarnych Stóp i inne plemiona wprowadzały krzyże do obrzędów związanych z wytoływaniem deszczu. Indianie Pueblo, jak też i inne plemiona, posługiwali się krzyżami o różnych kształtach jako ozdobami religijnymi. Niektóre plemiona, zamieszkujące Kalifornię, przedstawiały czasem swoją wielką boginię matkę z rękami i nogami rozciągniętymi na krzyżu lub swastyce.

Natrafiono również na swastykę w greckiej fortecy w Mykenach i wśród Etrusków we Włoszech, na grobach z okresu wczesnego chrześcijaństwa i na pogańskich grobach w Europie Północnej. Swastyka pojawia się na rękociągach mieczy z III wieku n.e., które znalezione zostały w torfowiskach w Danii. Na wspaniałej pochwie miecza wyłowionej z Sekwany znajdują się obok siebie krzyż i swastyka.

Zazwyczaj swastyka jest symbolem słońca i ognia, a zatem symbolem życia i wigoru. Wzięło się to być może stąd, że pierwotnie przedstawiała ona wirowanie ognistego wiertła, urządzenia służącego do rozpalania ognia poprzez obracanie jednego kija u podstawy

drugiego kija, ustawionego pionowo. (Sugerowano również, choć nie jest to tak bardzo przekonujące, że krzyż o równych ramionach przedstawiał dwa kije, które człowiek pierwotny pocierał o siebie, aby rozniecić ogień.) Partia nazistowska w Niemczech przyjęła *Hakenkreuz* jako swój oficjalny emblemat, tworząc mistyfikację, iż jest to czysto germański symbol.

+

Poza krzyżem greckim główne typy krzyża chrześcijańskiego to krzyż w kształcie litery T (*crux commissa*), krzyż w kształcie litery X albo krzyż św. Andrzeja (*crux decussata*) i najważniejszy z nich krzyż łaciński (*crux immissa*), w którym ramie u podstawy jest dłuższe od pozostałych i który jest zazwyczaj używany przy przedstawianiu Chrystusa ukrzyżowanego.

Kiedy krzyżowano człowieka do przywiązano lub przybijano mu dłonie do ramion poprzecznych krzyża, często pojawiała się też dodatkowa część, wystająca z belki pionowej, która pomagała w podtrzymaniu ciała. Umieranie na krzyżu mogło trwać kilka dni i była to nie tylko śmierć okrutna, ale również niegodna, przeznaczona wyłącznie dla niewolników i złoczyńców o niższym statusie społecznym.

Prawdopodobnie w takiej samej mierze to strach przed śmiesznością i sztyrdstwami, że oddaje się część zwykłego złoczyńcy, jak i strach przed prześladowaniami i niechęć do imitowania oddawaniu czci pogańskim bożkom, powodowały, że pierwsi chrześcijanie niechętnie posługiwali się symbolem krzyża w sposób otwarty. Ale bez wątplenia uważali krzyż za ważny symbol, bo znaleźli miejsca, w których grzebali swych zmarłych i grobowce zamaskowanymi krzyżami - na przykład znakami X, kotwicą, siewką.

Często robili znak krzyża i było to manifestacją ich wiary, miało on ich również chronić przed złem. Teolog Tertullian, żyjący w II w.n.e., obdarzony skłonnością do przesady, powiedział, że chrześcijanin kreślił znak krzyża na czole przy wszystkich czynnościach dnia codziennego, na każdym kroku i przy każdym ruchu, za każdym razem kiedy wychodził z domu albo wracał, kiedy wkładał na siebie szaty, kiedy siał i zapalał lampę albo kiedy szedł spać.

PLONACY KRZYŻ - KU KLUX KLAN
Dwudziestowieczne tajne bractwo, głoszące wyższość białej rasy.

Rasizm utrzymuje się w latach dziewięćdziesiątych: do 11 lipca 1997 spalono 450 kościołów w przeważającej części czarnej etnicznej mniejszości.

+

W sposób naturalny symbol krzyża zaczął być coraz bardziej otwarcie używany od czasu kiedy chrześcijaństwo stało się oficjalną religią Imperium Rzymskiego, a miało to miejsce w IV wieku. Śmierć przez ukrzyżowanie przestała być praktykowana. Uważa się, że cesarz Konstantyn Wielki przeszedł na chrześcijaństwo w 312 roku, kiedy to maszerował na Rzym, aby rozprawić się z rywalem, pretendentem do tronu. Ujrzał wtedy ogromny, świetlisty krzyż na niebie i słowa *In hoc vinces* (pod nim zwyciężaj). Pokonał rywala w bitwie i przypisał to zwycięstwo chrześcijańskiemu bogu. Pierwsze litery łacińskich słów - IHV, a później IHSV lub IHS, kiedy to wyrażenie poszerzono do *In hoc signo vinces* (pod tym znakiem zwyciężaj), często pojawiają się w sztuce chrześcijańskiej, po części dlatego, że w języku greckim litery IHS to trzy pierwsze litery imienia 'Jezus'.

+

Konstantyn używał krzyża jako symbolu na swoich monetach i monumentach, na zbroi i na ścianach swoich pałaców. Bardzo też lubił monogram chi-rho, przedstawiający literę P przeszywaną literę X i greckie litery początku imienia Chrystusa 'Chr'. Obydwa symbole były bardzo popularne w tematyce chrześcijańskiej.

ODKRYCIE PRAWDZIWEGO KRZYŻA

'Życie to tylko cień rzucany przez krzyż Chrystusa' - napisał anonimowy autor średniowieczny - 'Poza cieniem jest śmierć'. Najpierw krzyż był narzędziem

niegodnej śmierci, a potem stał się symbolem życia wiecznego, emblematem triumfującej śmierci, niosącym wszystkim ludziom obietnicę nieśmiertelności w niebie. Stosownie z punktu widzenia swego kształtu krzyż uzyskał status jednego z wielkich symboli pogodzenia przeciwności: śmierci i życia, kary i poświęcenia, wstydu i chwały, ziemi i nieba, agonii i radości.

Przed około 350 roku n.e. wierzono, że prawdziwy krzyż, ten na którym zmarł Jezus, został odnaleziony. Św. Cyryl, biskup i wykladowca w Jerozolimie, powiedział, że kawałki drzewa z krzyża świętego rozeszły się po całym świecie. Pod koniec wieku chrześcijańskim skrybom we Włoszech znana była historia, mówiąca o tym, że matka Konstantyna, cesarzowa Helena, odkryła prawdziwy krzyż w Jerozolimie w roku 326. Prowadząc prace wykopaliskowe na miejscu stracenia Chrystusa odkryła trzy krzyże, gwoździe, którymi przybito Jezusa i sztyrdyczny napis 'To jest Król Żydowski'.

KAŻDEMU JEGO KRZYŻ

Obce krzyże, zasługi innych ludzi nie są moim; spontanicznie i dobrowolnie krzyże, ściągające moimi własnymi grzechami, nie są moje; ani też błędnie i dalekie i niepotrzebne krzyże, moje krzyże. Bo jestem skazany na mój własny krzyż, muszę istnieć krzyż, który jest mój, abym go uniósł; to znaczy krzyż przygotowany dla mnie przez Boga i położony na mojej drodze, który jest pokusą i cierpieniem mojego powołania; i nie wolno mi zejść z mojej drogi, aby szukać krzyża; nie jest on mój, ani też położony bym go podniósł. Nie jestem skazany na pogon za prześladowaniem, ani by go znosić ani by ulecieć, ani by zniebazyć plagę i nie usunąć, ani otworzyć siebie na rany i nie bronić. Nie jestem zmuszony głodzić się nadmiernym postem, ani rozdzierać ciała mego nieudłudzłą chłostą i bicowaniem. Jestem zmuszony by unieść mój krzyż; i że jest on tylko mój, który ręka Boga nałożyła na mnie, to jest, na drodze mojego

KRZYŻ

¹⁵ Sztuka jako metafora naszego czasu.

DECODING THE CROSS / SIGN / IMAGERY / IDEAS

The Swiss Red Cross now concedes that the telex was the first warning that the virus that causes AIDS was present in Switzerland.

Yet for 12 months after the warning, according to the Swiss government investigation, the Swiss Red Cross continued to use and distribute untested blood and blood products in Switzerland. After the government made AIDS screening mandatory on May 1, 1986, investigators said the Red Cross still failed to recall possibly contaminated blood products from clinics and hospitals.

Now the Swiss Red Cross is having to answer for these decisions. This month the government charged Dr. Alfred Hassig, a hematologist and former director of the Red Cross central laboratory, with inflicting grievous bodily harm for allowing the possible use of infected blood.

According to health officials, the tainted blood products infected 68 hemophiliacs with the AIDS virus in the mid-1980s. 24 of them have died. The officials said an estimated 100-200 others were contaminated through hospital blood transfusions between 1983 and early 1986.

They said half of these patients are believed to have died. The government's investigation into the Swiss health system sheds new light on a critical period in the 1980s. At that time, people with hemophilia in need of regular blood-proteins were almost doomed to HIV-infections. But their subsequent protection depended on how the health authorities reacted to the news of the spreading AIDS virus.

It is now apparent that the Swiss were slow to respond because at first they thought the problem was largely confined to the United States, Haiti and Africa. Other West European countries, including France and Germany, also minimized the threat initially, even though European health authorities as early as 1983 warned against importing American blood plasma.

The revelations have created anger in Switzerland, not only because of the apparent negligence, but also because the Swiss Red Cross, which is separate from the International Committee of the Red Cross, also based here, has always been regarded as an unquestionable symbol of Swiss probity.

"This was done by our beautiful Red Cross, a national monument beyond suspicion," said Jacques Barillon, a

lawyer for several infected people. "Distrusting the Swiss Red Cross was like saying that Mother Theresa starved children to death."

SWISS GOLD CROSS

The real truth about the "neutral" Swiss and their 50-year conspiracy to steal billions from Europe's Jews and Holocaust survivors.

In 1942 thousands of Jews fleeing Nazi-occupied France were turned over to the Gestapo by the Swiss police. During the war, thousands of Swiss willingly worked for Germany. Swiss rail lines were used to move German forces and supplies, and Swiss firms sold military equipment to Germany. Swiss banks accepted the Nazi's stolen gold bullion when Sweden and Portugal, also neutrals, refused. Swiss bankers suspended interest payments on accounts owned by foreign Jews. The Swiss government took note of the bankers' illegal actions, but chose not to help victims recover money.¹⁹

DNA CROSS-BUILDING BLOCKS OF

LIFE

D
D N A
A

+ Crisscrossed Europe in June 1989

To lie or cut across; as Broadway crosses Seventh Avenue at Times Square

The bridge crosses a river
Highway cross; people marking sites along roads where loved ones lost their lives: CROSS MARKERS

Latin *Crux*; when bound form an ellipse; the world cross derives from Latin *crux*, which means pain or torture

The Cross as an instrument of torture and a symbol of immortality was not unknown to the world before the advent of Christianity, but before the Crucifixion of Christ the two ideas were unassociated

Emblem of the natural cycles of birth and death
To make the sign of the cross

Crossing bread; ancient Eastern European tradition thanking God for sustenance

To meet when moving in opposite directions

+

The emblem or ensign of Christianity; a symbol representing the cross on which Christ died

BIRTH AND DEATH CROSS

In the Christian faith the cross is the symbol of the first breath and of the last breath.

B D
I E
BIRTH DEATH
T T
H H

+ A monument in the form of a cross, or surmounted by a cross, set up particularly in Roman Catholic countries, as a shrine, memorial, landmark or to designate a market place

THE SIGN OF THE CROSS²⁰

There is one motif and sign in the Western tradition in which all these forces seem to come together like the rays in a burning-glass - I refer to the sign of the cross, the most central symbol of the Christian world. Whatever the real shape of the instrument of torture on which Christ died, the visual symbol, which was only adopted after centuries, follows the laws of symmetry and order to such an extent that those early students of meanings to whose speculations I referred at the outset of this chapter, were struck by the frequency with which this sacred motif occurs in pre-Christian decoration (Fig. 297). In fact, the cross has remained an almost inevitable design even where it is not intended to function as a sign, but now the religious meaning is always potentially present. In Dreyer's film, *La passion de Jeanne d'Arc* (1928), there was a sequence in which the cross-beams of the window

of the prison cell of the Maid create a cruciform shadow on the floor on which the inquisitor brutally steps to drive home the symbolism. We can again draw on the parallel with etymology to illustrate these fluctuations on the intensity of meaning which is still felt to be present in this sign. The word cross derives from the Latin *crux*, which recalls pain or torture, but thanks to the transfer of the word to a particular configuration the original meaning has been forgotten.

SOLAR SYSTEM

EARTH

S
S O S
S

BUILDING

NEW TREES

BUILDING FOR DEMOLITION

IMMIGRANT CROSS

New York Crossroads for refugees and migrants moving from East to West

MARKS GIVEN TO REJECTED IMMIGRANTS AT ELLIS ISLAND, GATE TO THE NEW WORLD:

MENTAL DISEASE

MENTAL DEFECT

CHINESE SYMBOL OF THE EARTH AND STABILITY

A. GAUDI CROSS

To be original is to go back to the origins

- Antonio Gaudi

for now LET THE CROSS IMAGE IMITATE NOTHING AND LET IT PRESENT NAKEDLY ITS REASON OF ART, EXPRESSING A PRIMITIVE VIRGINITY OF NEW

¹⁹ Advertisement for *Nazi Gold*, by Tom Bower, C35, in *New York Times*, April 4, 1997

²⁰ From E.H. Gombrich *The Sense of Order*, Cornell University, 1980, p.247

powołania, pokusy i cierpienia wynikających z tego.¹⁶

CZY CZERWONY KRZYŻ JEST PRONAZISTOWSKI?

Rok temu Czerwony Krzyż w Zachodnich Niemczech był zamieszany w szokujący skandal - skandal, o którym na pewno nie czytaliśmy, bo amerykańskie środki masowego przekazu postawily zatuszować całą sprawę.

Dzisiaj, krytykowanie Czerwonego Krzyża, jakiegokolwiek oddziału tej organizacji, zbliżone byłoby do bicia pokłonów Ho Szi Minowi i większości amerykańskich gazet i stacji telewizyjnych nie przyniósłoby się nawet, aby szerzyć takie herezje - i antagonizować potężnych przywódców Czerwonego Krzyża. Wracając do rzeczy, przyjrzyjmy się temu, co wydarzyło się rok temu, kiedy to zachodnioniemiecki Czerwony Krzyż i kilka innych oddziałów tej instytucji dopuściło się strasznego czynu: ostrzeżono setki hitlerowskich zbrodniarzy, że ich czas się kończy i nadchodzi sprawiedliwość.

Bohaterem tej historii jest Simon Wiesenthal, sześćdziesięcioletni Łowca Hitlerowców, kierujący prywatną organizacją o nazwie Centrum Dokumentacji, mieszcząca się w Wiedniu. Wiesenthal i jego współpracownicy wykorzystują każdy strzępek informacji, jaki udaje im się pozyskać, aby zlokalizować miejsce pobytu hitlerowskich zbrodniarzy. Przekazują informacje do kraju szukającego danego zbrodniarza i ten kraj stara się o ekstradycję i ukaranie zbrodniarza.

Od chwili rozpoczęcia pracy Wiesenthal skompletował listę poszukiwanych zbrodniarzy hitlerowskich, liczącą 22 500 osób. Ilu z nich stanęło przed obliczem sprawiedliwości? Ledwie 900 osób.

Na początku ubiegłego roku Wiesenthal zebrał nową listę, liczącą 807 hitlerowskich zbrodniarzy, kobiet i mężczyzn, poszukiwanych za zbrodnie popełnione we Francji. Lista ta zawierała aktualne opisy wyglądu poszukiwanych i nowe adresy. Jak to miał w zwyczaju, Wiesenthal przekazał tę listę do Francji, a również do zachodnioniemieckiego Ministerstwa Spraw

Zagranicznych. W jakiś niewyjaśniony sposób lista ta wpadła w ręce dr Johanna Gawlika, szefa Wydziału Ochrony Prawnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych, który zajmuje się aferami Niemców, zamieszkałych zagranicą. Gawlik przekazał ową listę doktorowi Kurtowi Wagnerowi, szefowi Centrum Badań Zachodnioniemieckiego Czerwonego Krzyża. Dr Wagner jest czarnym charakterem całej tej tragedii. Listownie, telefonicznie i telegraficznie skontaktował się z oddziałami Czerwonego Krzyża na całym świecie, przysyłając im informacje, gdzie ukrywają się zbrodniarze hitlerowscy i namawiając ich, aby ostrzegli poszukiwanych. Austriacki Czerwony Krzyż przystąpił do współpracy i 30 zbrodniarzy hitlerowskich, rezydujących w Austrii, dowiedziało się, iż znajdują się na liście. Nie ma danych, świadczących o tym, czy inne oddziały Czerwonego Krzyża włączyły się do akcji. Jeżeli chodzi o Amerykę Południową, to zachodnioniemiecki Czerwony Krzyż postanowił nie podejmować ryzyka, ponieważ w grę wchodziło bardzo wiele zbrodniarzy hitlerowskich, i wystat kilku ludzi z Czerwonego Krzyża, którzy osobście przekazali ostrzeżenia.

Rezultaty, jakie przyniosły energia i entuzjazm doktora Wagnera, a także współpraca oddziałów Czerwonego Krzyża na całym świecie, to ostrzeżenie *pięciuset osiemdziesięciu* z listy 807 zbrodniarzy hitlerowskich. Bez wątpienia wielu z nich zmieniło miejsce zamieszkania i przyjęło nową tożsamość. Co ma pan do powiedzenia na swoją obronę doktorze Wagner?

...My pomagamy, my nie sędzimy. Pomagamy wszystkim istotom ludzkim, które znalazły się w trudnej sytuacji. Hitlerowcy też są istotami ludzkimi. Ostrzeżenie ich leży w najlepszej tradycji działalności Czerwonego Krzyża...

Kilku urzędników zachodnioniemieckiego Czerwonego Krzyża przyznało, że Czerwony Krzyż postąpił niewłaściwie i obiecało ukaranie tych, którzy są za ten stan rzeczy odpowiedzialni. Ale doktor Wagner nadal sprawuje swój urząd.

W Biuletynie Informacyjnym Nr 8 Wiesenthal opisał barwnie ów epizod.

Ta niewyżyta akcja, polegająca na ostrzeżeniu nasowych morderców, podjęta przez tak szacowaną instytucję, jaką jest Czerwony Krzyż, można określić jako zbrodniczą dokonaną na idei Czerwonego Krzyża...¹⁷

+

NIEPOWODZENIE SZWAJCARSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA W ZATRZYMANIU DYSTRYBUCJI KRWI, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST ZAKAZONA WIRUSEM AIDS¹⁸

GENEWA - W kwietniu 1985 roku, kiedy to jeszcze badania zapasów krwi na obecność wirusa wywołującego AIDS znajdowały się na etapie wstępnym, Nowojorskie Centrum Krwi wysłało telex do Czerwonego Krzyża w Szwajcarii, informując iż mała partia transportu krwi ze Szwajcarii okazała się zarażona wirusem HIV.

Szwajcarski Czerwony Krzyż przyznaje obecnie, że telex stanowią pierwsze ostrzeżenie, że wirus wywołujący AIDS, występuje na terenie Szwajcarii.

Jednakże przez następnych dwanaście miesięcy, według wyników śledztwa przeprowadzonego przez rząd szwajcarski, Szwajcarski Czerwony Krzyż nadal stosował i rozprowadzał nieprzebadaną krew i produkty na bazie krwi po całym kraju. Po tym jak rząd przeprowadził badania mandatowe AIDS w dniu 1 maja 1986 roku, stwierdzono, że Czerwony Krzyż ciągle nie przypomniał sobie, żeby pojawiły się produkty na bazie zakazanej krwi w klinikach i szpitalach.

Też Czerwony Krzyż musi odpowiedzieć za tamte decyzje. W tym miesiącu rząd oskarżył doktora Alfreda Hassinga, hematologa i byłego dyrektora centralnego laboratorium Czerwonego Krzyża o spowodowanie poważnych kryzysów cielesnych przez przyzwolenie na zastosowanie zakazanej krwi.

Według oficjalnych danych skażone produkty krwi w połowie lat osiemdziesiątych zarzły wirusem AIDS sześćdziesiąt osób chorych na homofilie. Dwadzieścia cztery osoby zmarły. Oficjalne dane mówią, że ocenia

się, iż pomiędzy rokiem 1983 a początkiem roku 1986 na wskutek transfuzji krwi, przeprowadzonych w szpitalach, dalszych 100-200 osób uległo zakażeniu. Uważa się, że około połowa z tych pacjentów zmarła. Rządowa kontrola szwajcarskiej służby zdrowia rzucna nowo światło na ten krytyczny okres w latach osiemdziesiątych. W tym czasie ludzie chorzy na homofilie, którym potrzebne są regularne dawki protein zawartych we krwi, byli nieomal skazani na zakażenie wirusem HIV. Ale dalsza ochrona przed zakażeniami zależała od tego jak zarządzający służbą zdrowia zareagowali na wiadomość o szerzeniu się wirusa AIDS.

Teraz jest oczywiste, że reakcja Szwajcarów była opóźniona, ponieważ wówczas byli zdania, że problem ten ograniczony jest w znacznej mierze do obszaru Stanów Zjednoczonych, Haiti i Afryki. Inne kraje Europy Zachodniej, między innymi Francja i Niemcy, na początku również starały się umniejszać zagrożenie, mimo tego że władze europejskiej służby zdrowia ostrzegały przed importem plazmy krwi z Ameryki już w roku 1983.

Odkrycie to wywołało w Szwajcarii falę oburzenia, nie tylko z powodu ewidentnego zaniedbania, ale także z tego względu, że Szwajcarski Czerwony Krzyż, który funkcjonuje poza strukturą Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża z siedzibą w Szwajcarii, zawsze uważany był za niekwestionowany symbol szwajcarskiej uczciwości.

"Dokonał tego nasz piękny Czerwony Krzyż, świętość narodoła, pozostająca poza wszelkim podejrzeniem" - powiedział adwokat Jacques Barillon, broniący interesów szeregu zarażonych ludzi. "Nie mieć zaufania do Szwajcarskiego Czerwonego Krzyża to tak, jak gdyby powiedzieć, że Matka Teresa głodzi dzieci na śmierć."

ZŁOTY KRZYŻ SZWAJCARSKI

Najprawdopodobniej wkradł się do 'neutralnych' Szwajcarach i trwającym pięćdziesiąt lat spisku, polegającym na kradzieży wielu miliardów dolarów, należących do Żydów europejskich, którzy ocalili w holocaustie.

W 1942 tysiące Żydów, uciekających z okupowanej Francji zostało oddanych w ręce Gestapo przez polcję

¹⁶ John Donne, Sermons (Kazania)

¹⁷ Warren Boroson, *Avant Garde Magazine*

¹⁸ Artykuł Marilee Simons w: *Herald Tribune*, 23.5.1994, s. 1 i 6.

NOTACJA NA TEMAT GENEZY KRZYŻA / ZNAKOSYMBOLE / IDEE

szwajcarską. Podczas wojny tysiące Szwajcarów dobrowolnie pracowało na rzecz Niemiec. Szwajcarskie linie kolejowe służyły do transportu niemieckich wojsk i zaopatrzenia. Firmy szwajcarskie sprzedawały Niemcom sprzęt zbrojeniowy. Szwajcarskie banki przyjmowały ukradzione przez hitlerowców sztaby złota, podczas gdy Szwecja i Portugalia, które były również krajami neutralnymi, odmówiły tego. Szwajcarscy bankierzy wstrzymali odsetki na rachunkach, których właścicielami byli Żydzi z zagranicy. Rząd szwajcarski zauważył nielegalne akcje, podejmowane przez bankierów, ale wybrał nieudzielanie pomocy ofiarom w odzyskaniu ich własnych pieniędzy.¹⁹

KRZYŻ DNA - BUDOWANIE BLOKÓW ŻYCIA

+ Podróż przez Europę w czerwcu 1989
 Leżeć albo przecinać; tak jak Broadway przecina Siódmą Aleję przy placu Times Square
 Most przecina rzekę
 Skrzyżowanie na autostradzie; ludzie zaznaczający miejsca, położone przy drodze, gdzie zginęli bliscy: KRZYŻE ZNAKI
 Krzyż (*Cruz*) łaciński; postać krzyża, powszechna na całym świecie, wywodzi się z łacińskiego krzyża, oznaczającego ból i tortury.
 Krzyż jako narzędzie tortur i symbol nieśmiertelności nie był nieznanym światu przed pojawieniem się chrześcijaństwa, ale przed ukrzyżowaniem Chrystusa te dwa pojęcia nie były ze sobą związane.
 Emblem naturalnego linearnego czasocyklu narodzin i śmierci
 Kreślić znak krzyża
 Kreślenie na chlebie znaku krzyża; dawna tradycja wschodnioeuropejska, wyraz podziękowania Bogu za pożywienie.

Spotkanie kiedy podążamy w przeciwnych kierunkach.

KRZYŻ NARODZIN I ŚMIERCI

W wierze chrześcijańskiej krzyż jest symbolem pierwszego i ostatniego tchnienia

+ Monument w formie krzyża, albo zwieńczony krzyżem, wznoszony najczęściej w krajach katolickich, jako sanktuarium, miejsce pamięci, oznaczenie terenu albo dla zaznaczenia usytuowania miejsca zgromadzeń na rynek.

ZNAK KRZYŻA²⁰

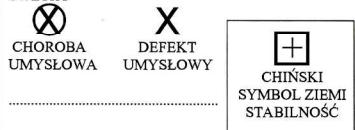
W zachodniej tradycji istnieje jeden motyw i znak, w którym wszystkie te siły zdają się spotykać, tak jak promienie w płonącej lampce - odwołuje się tu do znaku krzyża, najbardziej centralnego symbolu w świecie chrześcijańskim. Pomijając prawdziwy kształt narzędzia tortur, na którym zmarł Chrystus, symbol wizualny, który został przyjęty po upływie wieków, jest zgodny z prawami symetrii i porządku do takiego stopnia, że owych dawnych badaczy znaczeń, do spekulacji których odwoływałem się na początku tego rozdziału, uderzała częstotliwość z jaką ten święty motyw pojawiał się w ornamentach pochodzących z epoki poprzedzającej pojawienie się chrześcijaństwa (rys. 297). Prawda jest, że krzyż jest wzorem nieomal nie do uniknięcia nawet tam, gdzie nie ma wcale funkcjonować jako znak, ale teraz znaczenie religijne jest potencjalnie zawsze obecne. W filmie Dreyera *La passion de Jeanne d'Arc* (1928) widzimy scenę, w której kraty celi więziennej bohaterki rzucają na podłogę cień w kształcie krucyfiksu.

Inkwizytor brutalnie nadeptuje go, co symbolizmem swym wywołuje silne wrażenie na widzu. Możemy ponownie znaleźć analogie z etymologią dla zilustrowania tych wahań intensywności znaczenia, które ciągle wyczuwa się jako obecne w tym znaku. Słowo 'krzyż' wywodzi się z łacińskiego słowa *cruz*, które przynosi na myśl ból i cierpienie, ale dzięki przeniesieniu słowa i umieszczeniu go w danej konfiguracji pierwotne znaczenie ulega zapomnieniu.

KRZYŻ EMIGRANTÓW

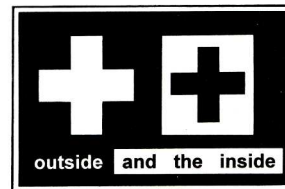
Skrzyżowanie w Nowym Jorku dróg uchodźców i wędrowców, podążających ze Wschodu na Zachód.
 ZNAKI OTRZYMYWANE PRZEZ EMIGRANTÓW, ZAŁĄTWIONYCH ODMOWNIE NA ELLIS ISLAND, BRAMIE DO NOWEGO WOLNEGO ŚWIATA

KRZYŻ GAUDIEGO

Aby być oryginalnym należy wrócić do prapoczątku
 - Antonio Gaudi

Rozważmy flagę Szwajcarii na której widnieje biały krzyż na czerwonym tle. Następnie popatrzmy na symbol czerwonego krzyża który jest symbolem życia. Te dwie sytuacje są odwrotnością samego siebie, jedna negatywna druga pozytywna jednak osobno niosą one kompletnie różne znaczenia. Jeżeli natomiast weźmiemy formę krzyża i obrucimy jego ukośnice, wyznaczony nam znak czyli **X** symbol skasowania. Są to bardzo subtelne zmiany my charakteryzujemy je w oparciu i w zależności od ustawienia ich na płaszczyźnie albo w przestrzeni.

TERAZ NIECH

+ OBRAZ KRZYŻA NIE IMITUJE NICZEGO I NIECH NIE UKRYWAJĄC NICZEGO PRZEDSTAWIA WŁASNY CZYSTY POWÓD SZTUKI, WYRAŻAJĄC PRYMYTYWNA DZIEWICZOŚĆ WSZYSTKIEGO CO NOWE.

¹⁹ Recenzja *Nazi Gold* Toma Bowera, C35, w: *New York Times*, 1980, s. 247.

²⁰ E.H. Gombrich, *The Sense of Order*, Cornell University, 1980, s. 247.